

Żołnierze Wyklęci – Zapomniani Bohaterowie

<https://podziemiezbrojne.ipn.gov.pl/zol/teksty-historyczne/88059,Powiedzcie-mojej-babci-ze-zachowalam-sie-jak-trzeba.html>

16.05.2024, 10:14

„Powiedzcie mojej babci, że zachowałam się jak trzeba...”

Wraz z nią śmierć poniósł oficer wileńskiej AK ppor. Feliks Selmanowicz ps. Zagończyk”. Umierali z okrzykiem „Jeszcze Polska nie zginęła!” i „Niech żyje „Łupaszko”!”. „Inka” i „Zagończyk” zostali zabici strzałem w głowę przez dowódcę plutonu egzekucyjnego, ppor. Franciszka Sawickiego, ponieważ strzały z 10 pepesz plutonu mającego wykonać wyrok jedynie drasnęły dziewczynę i poraniły jej towarzysza niedoli, choć żołnierze strzelali z odległości trzech kroków. Do dziś rodzinom nie udało się odnaleźć miejsca ich pochówku. Wyrok śmierci był komunistyczną zbrodnią sądową, a zarazem aktem zemsty i bezradności UB wobec niemożności rozbicia oddziałów mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”.

„Inka” została aresztowana w Gdańsku rankiem 20 lipca 1946 r. Po bestialskim śledztwie 3 sierpnia 1946 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku skazał ją na śmierć. „Inka” nie uległa namowom obrońcy z urzędu i nie podpisała prośby o ułaskawienie; pismo podpisał jej obrońca. Bierut nie skorzystał z prawa łaski. W grypsie do sióstr Mikołajewskich z Gdańska, krótko przed śmiercią, napisała:

został w 1940 r. aresztowany przez NKWD i wywieziony do kopalni złota na Syberii. Po wybuchu w czerwcu 1941 r. wojny pomiędzy Związkiem Sowieckim i III Rzeszą, został zwolniony z obozu i wraz z armią gen. Andersa znalazł się na terenie Iranu. Tam, w Teheranie, sprawował funkcję komendanta obozu dla polskich uchodźców cywilnych. Na skutek ciężkich przeżyć oraz z powodu słabego zdrowia nadwątlonego dwukrotnym zesłaniem zmarł w Iranie, wkrótce po opuszczeniu przez armię Andersa Rosji. Jego grób znajduje się na cmentarzu polskim w Teheranie.

Po aresztowaniu Wacława Siedzika przez NKWD, jego rodzina została usunięta przez władze sowieckie z leśniczówki w Olchówce. Musiała zamieszkać w niedalekiej Narewce, tutaj też zastał ją wybuch wojny niemiecko - sowieckiej. Prawdopodobnie już wtedy matka „Inki”, Eugenia Siedzik, miała kontakty z polską konspiracją niepodległościową. W lipcu 1941 r. Narewka znalazła się pod okupacją niemiecką. Matka Danuty była aktywną uczestniczką Armii Krajowej, należała do siatki terenowej AK na Podlasiu. Za udział w konspiracji została aresztowana przez Niemców w listopadzie 1942 roku, a 25 listopada tegoż roku osadzona jako więzień polityczny w więzieniu w Białymstoku (figuruje pod poz. 843 na wykradzonej przez wywiadowczynię AK liście więźniów Gestapo z numerami akt sprawy 5321/42 i 48/42). Z przekazywanych przez nią z więzienia grypsów wynikało, iż osoby, które spowodowały jej aresztowanie należały do kolaborującego z Niemcami komitetu białoruskiego z Narewki. Po ciężkim śledztwie i torturach została zamordowana w połowie września 1943 r. w lesie pod Białymstokiem. Danusia po raz ostatni widziała matkę w szpitalu więziennym w Białymstoku strasznie zmasakrowaną. „Inka” miała wtedy zaledwie piętnaście lat. Grobu zamordowanej matki nigdy nie odnalazła.

Danuta Siedzikówna (1928-1946)

Trzema osieroconymi córkami małżeństwa Siedzików zaopiekowała się babcia, matka ich ojca. Dwie starsze, Wiesława i Danuta, pomimo bardzo młodego wieku, zostały zaprzysiężone jako żołnierze Armii Krajowej. Danuta wstąpiła w szeregi konspiracji w grudniu 1943 r. i stała się żołnierzem Armii Krajowej ośrodka Hajnówka-Białowieża. Praca konspiracyjna w tym ośrodku prowadzona była w bardzo trudnych warunkach. Śmiertelne zagrożenie stanowili tu nie tylko Niemcy, ale też i współpracujący z nimi „aktywiści” białoruscy (którzy zadenuncjowali Gestapo wielu polskich niepodległościowców) oraz uczestnicy komunistycznych „jaczejek”, związanych z wrogą wobec Polski i Polaków partyzantką sowiecką. Danuta Siedzikówna początkowo pełniła funkcję łączniczki na terenie swego macierzystego

ośrodka. Przeszła ogólne przeszkolenie wojskowe, a także ukończyła kursy sanitarne. Danuta Siedzikówna „Inka” do połowy 1945 r. mieszkała w Narewce i pracowała jako urzędniczka w miejscowym nadleśnictwie.

W lipcu 1944 r. tereny powiatu Bielsk Podlaski zostały zajęte przez nadciągającą ze wschodu Armię Sowiecką. Biorące udział w akcji „Burza” oddziały AK atakujące wycofujących się Niemców, były po ujawnieniu się wobec władz sowieckich rozbrajane, a ich żołnierze wywożeni do obozów w głębi ZSRR. Pod koniec wojny do oddziałów partyzanckich przedostali się konfidenti NKWD, których zadaniem było rozpracowanie armii podziemnej. Na podstawie zebranych informacji już po rozformowaniu oddziałów nastąpiły aresztowania. 6 czerwca 1945 r. również „Inkę” zatrzymano razem ze wszystkimi pracownikami nadleśnictwa za współpracę z niepodległościowym podziemiem. W czasie transportu do siedziby UBP w Białymstoku została wraz z grupą uwięzionych odbita przez patrol 5 Brygady Wileńskiej AK (podległej w tym czasie Komendzie Okręgu Białostockiego AK), dowodzony przez Stanisława Wołonciewa „Konusa”. Pod opieką Wacława Beynara „Orszaka” uwolnieni dotarli do miejsca postoju Brygady, dowodzonej przez mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszkę” w miejscowości Śpieszyn. W oddziale rozpoczęła służbę sanitariuszki pod pseudonimem „Inka”. Walczyła w szwadronach por. Jana Mazura „Piasta”, a następnie por. Mariana Plucińskiego „Mścisława”. We wrześniu 1945 r., po rozwiązaniu Brygady na okres zimowy, wyjechała do Olsztyna. Niedługo później UB aresztowało siostrę „Inki” Wiesławę, która szybko zorientowała się, że chodziło im o Dankę. Aresztowana miała to szczęście, że trafiła na funkcjonariusza UB, któremu kiedyś wyświadczyła niecodzienną przysługę. Była świadkiem na jego tajnym ślubie kościelnym. To uratowało ją przed biciem i prawdopodobnie przyczyniło się do jej zwolnienia. Jednak po zwolnieniu Wiesława zauważyła, że jest śledzona, dlatego przekazała Dance informację, by ta trzymała się jak najdalej od rodziny. Z pomocą przyszedł przyjaciel ojca i ojciec chrzestny Danki, Stefan Obuchowicz. Wyrobił jej fałszywe papiery na swoje nazwisko i załatwił pracę kancelistki w leśnictwie

Miłomłyn koło Ostródy.

4 szwadron 5 Brygady Wileńskiej AK. Ostatni rząd od prawej: Danuta Siedzikówna „Inka”, Jerzy Lejkowski „Szpagat”, por. Marian Pluciński „Mścisław”, ppor. Henryk Wieliczko „Lufa”, NN, Jerzy Fijałkowski „Stylowy”, w pierwszym rzędzie od lewej drugi Witold Goldzisz „Radio”, trzeci Zdzisław Badocha „Żelazny”.

W styczniu 1946 r., po wznowieniu działalności Brygady (podporządkowanej w tym okresie Eksterytorialnemu Okręgowi Wileńskiemu AK), „Inka” podjęła służbę w szwadronie ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego”, w którym również pełniła funkcję sanitariuszki. Wykonywała też zadania łączniczki i kurierki, wyjeżdżając na odległe nieraz punkty kontaktowe. Na co dzień, jak wszyscy partyzanci, chodziła w mundurze Wojska Polskiego. Cieszyła się dużym zaufaniem dowódców, a także uznaniem i przyjaźnią kolegów. Tak wspominał „Inkę” sierż. Olgierd Christa „Leszek”, jeden z jej ówczesnych przełożonych:

„Była bardzo lubiana za swoją skromność, a jednocześnie hart i pogodę ducha. Znosiła trudy z równą chłopcom, a niekiedy bardziej zadziwiającą wytrzymałością, szczególnie psychiczną.

Raz tylko prosiła w czasie powrotu znad Wisły, by ktoś przejął jedną z jej ciężkich toreb. Maszerowaliśmy prawie półbiegiem ze względu na odległe miejsce postoju, a ją właśnie gnębił brak formy”.

Danusia uczestniczyła jako sanitariuszka w walkach szwadronu z grupami operacyjnymi UB, MO i KBW. Warto wspomnieć, że podczas akcji bojowych udzielała pomocy sanitarnej nie tylko rannym partyzantom, ale również rannym milicjantom, na co istnieją liczne zeznania i świadkowie.

Kadra 5 Brygady Wileńskiej AK, rok 1945. Stoją od lewej: ppor.cz.w. Henryk Wieliczko „Lufa”, zamordowany 14 marca 1949 r. na Zamku Llubelskim, por. Marian Pluciński „Mścisław”, zamordowany 28 czerwca 1946 r. w białostockim więzieniu, mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka”, zamordowany 8 lutego 1951 r. na Mokotowie, wachm. Jerzy Lejkowski „Szpagat”, ppor. Zdzisław Badocha „Żelazny”, poległ w walce z UB 26 czerwca 1946 r. w Czerninie koło Sztumu.

Podczas jednej z potyczek z funkcjonariuszami UB w czerwcu 1946 roku został ranny ppor. „Żelazny”. Pozostawiony na konspiracyjnej kwaterze w majątku w Czerninie, poległ 26 czerwca 1946 roku w

walce z bronią w ręku, osaczony przez komunistyczną grupę operacyjną. Sierż. „Leszek”, okresowo dowodzący szwadronem, który „odskoczył” w Bory Tucholskie, nie wiedząc o śmierci „Żelaznego” wysłał „Inkę” w dniu 13 lipca 1946 roku do Gdańska, z zadaniem nawiązania kontaktu z porucznikiem, a także zakupu niezbędnych lekarstw i środków medycznych. Tak Olgierd Christa wspominał „Inkę” w dniu wyjazdu:

„To była bardzo skromna dziewczyna. Była bardzo obowiązkowa. Nie pamiętam, by się kiedykolwiek skarżyła, choć nie brakowało długich, forsownych marszów. W lipcu wysłałem ją do Gdańska po medykamenty dla oddziału. Kiedy stanęła przede mną, żeby zameldować gotowość wyjazdu, spojrzałem zdziwiony, jakbym ujrzał kogoś nieznanego. Była zawsze ubrana w wojskowy uniform i w wojskowe buty. Teraz stała przede mną smukła, uśmiechnięta, ładna dziewczyna, w pożyczonej gdzieś na wsi letniej sukience”.

Niestety, „Leszek” nie wiedział, że zadanie jakim obarcza dziewczynę jest już nieaktualne, ale nie miał też świadomości, że jedna z łączniczek cieszących się zaufaniem dowództwa – Regina Żylińska-Mordas pseud. „Regina”, podjęła współpracę z UB i wydała szereg punktów kontaktowych 5 Brygady Wileńskiej. Gdy „Inka” nocą 19/20 lipca 1946 r. zjawiała się w mieszkaniu sióstr Mikołajewskich przy ul. Wróblewskiego we Wrzeszczu, stanowiącym jeden z takich punktów, prawdopodobnie była już śledzona przez UB. Następnego dnia o świcie do mieszkania wpadli funkcjonariusze UB i aresztowali osoby tam przebywające.

Żołnierze 4 Szwadronu 5 Brygady Wileńskiej AK, w górnym rzędzie od lewej: por. Marian Pluciński „Mścista”, plut. Henryk Wieliczko „Lufa”, NN, plut. Zdzisław Badocha „Żelazny”, środkowy rząd: plut. Jerzy Lejkowski „Szpagat”, kpr. Zbigniew Fijałkowski „Pędzel”, NN, na dole: Danuta Siedzikówna „Inka”, NN „Beduin”, Leonard Mikulski „Sęp”, NN; Białostoczczyzna 1945 r.

Danuta Siedzikówna „Inka” przeszła przez bardzo ciężkie i brutalne śledztwo prowadzone w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa w Gdańsku. Krzysztof Wójcik w artykule poświęconym „Ince” pisał:

„Dokładnie nie wiadomo, jak dziewczyna była traktowana podczas śledztwa. Do dziś zachowały się tylko relacje pośrednie. Strażniczka o imieniu Sabina mówiła, że »Inka« była bita i poniżana podczas śledztwa [...]. Potem miał się odbyć pokazowy proces. Jeszcze przed wydaniem wyroku wiedzieliśmy, że będzie rozstrzelana – mówi były pracownik więzienia przy Kurkowej. – Władza ludowa nie miała pobłażania dla bandytów od »Łupaszki«”.

31 lipca 1946 r., w dniu najdłuższego przesłuchania „Inki”, prokurator

została wzięta pod uwagę. W przesłanym siostrom Halinie i Jadwidze Mikołajewskim z Gdańska grypsie z więzienia Danką napisała:

„Jest mi smutno, że muszę umierać. Powiedzcie mojej babci, że zachowałam się jak trzeba”.

Zdanie to należy tłumaczyć nie tylko odmową podpisania prośby o ułaskawienie, lecz także przebiegiem śledztwa, podczas którego poza pseudonimami kolegów niczego nie ujawniła, a ubowcom nie udało się nawet wydobyć od niej informacji, na jakiej stacji kolejowej zaplanowano spotkanie z kurierem, który miał ją z powrotem doprowadzić do oddziału.

Protokół
wykonania wyroku śmierci

Łódź... dnia *28. VIII*... 1946r.

Obecni:

Prokurator: *Maj. Suchweci Wiktor*

Lekarz: *kap. Pulkowski Mieczysław*

Dowódca plutonu egzekucyjnego: *ppor. Sawicki Feliks*
 w obecności: *ks. Marian Pomsch, Nam. Hsie. Hojnik, Jzua*

stwierdzają, że w dniu dzisiejszym o godzinie *6¹⁵*...
wykonany został, w obecności podpisanych, po wyśli art. 314
par. 1 K.S.R.K. wyrok śmierci przez rozstrzelanie na
Siedzikównie Danucie... *osob. Klara*
urodz. *3. IX 1928 roku*...
skazanym wyrokiem Wojakowego Sądu Rejonowego w Gdansk
z dnia *3. VIII*... 1946r. Nr. akt *175/46*...

w trybie dorocznym za przestępstwo z art. *88 par. 1 pkt 4*
par. 1 pkt 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100 na karę śmierci, odno-
nie którego Prezydent Krajowej Rady Narodowej z prawa łaski
nie skorzystał.

Łgoc został stwierdzony przez lekarza.

Prokurator: *[Signature]*

Lekarz: *[Signature]*

D-ca plutonu egzek. *[Signature]*

Obecni: *ks. Marian Pomsch* *[Signature]*

Protokół wykonania wyroku śmierci na Danucie Siedzikównie „Ince”.

Danuta Siedzikówna „Inka” została rozstrzelana rankiem 28 sierpnia 1946 r., o godz. 6.15, wraz ze skazanym na śmierć oficerem 5 Brygady Wileńskiej AK - ppor. Feliksem Selmanowiczem „Zagończykiem”, dowódcą pięcioosobowego samodzielnego patrolu bojowo-dyweryyjnego na okręg gdańsko-olsztyński, który zdobywał środki na

działalność organizacyjną. Dwójka skazańców do końca zachowała postawę godną żołnierzy Armii Krajowej. Przed śmiercią wykrzyknęli „Niech żyje Polska!”. Dziesięciu żołnierzy ze specjalnej jednostki KBW w Gdańsku oddało niecelne strzały. „Inka” i ppor. „Zagończyk” zostali zamordowani strzałami w głowę przez dowódcę plutonu egzekucyjnego ppor. Franciszka Sawickiego.

Ppor. Feliks Selmanowicz „Zagończyk”, zdjęcie wykonane przez UB w Gdańsku.

Przebieg egzekucji znany jest ze szczegółowych relacji złożonych w gdańskim oddziale IPN przez dwóch świadków: ks. Mariana Prusaka, który spowiadał oboje skazańców i był przy nich do końca oraz ówczesnego zastępcy naczelnika więzienia w Gdańsku Alojzego Nowickiego, który zeznał, że „do „Inki” strzelało 10 żołnierzy, każdy miał 10 sztuk amunicji w bębnie pepeszy. Wobec niepowodzenia egzekucji, choć wystrzelono 100 kul z odległości kilku kroków, do słaniającej się dziewczyny podszedł oficer UB i z bliska strzelił jej w głowę. Zanim to zrobił, „Inka” zdążyła jeszcze krzyknąć: „Niech żyje „Łupaszko!”.”

Miejsce pochówku „Inki” zostało przez UB utajnione. Jednak nawet po śmierci niewinna sanitariuszka stanowiła duże zagrożenie dla komunistów. Jeszcze w 1969 roku ukazała się książka Jana Babczenki, byłego szefa UB w Kościerzynie i dziennikarza Rajmunda Bolduana „Front bez okopów”, w której autorzy napisali, że sanitariuszka „Łupaszki”, mordowała funkcjonariuszy UB. Dla większego efektu

z 1946 roku za zbrodnię sądową. 10 czerwca 1991 roku wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku Danuta Siedzikówna została zrehabilitowana, Sąd uznał, że poniosła śmierć za działalność na rzecz niepodległego państwa polskiego.

Symboliczne groby "Inki" i ppor. "Zagończyka" na cmentarzu garnizonowym przy ul. Giełguda w Gdańsku.

Pomnik w hołdzie Danucie Siedzikówniej "Ince", przy ulicy Armii Krajowej w Sopocie, w parku jej imienia.

11 listopada 2006 r. „Inka” została pośmiertnie odznaczona przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski Polonia Restituta. Danuta Siedzikówna „Inka” ma symboliczny grób na cmentarzu garnizonowym przy ul. Giełguda w Gdańsku, a także pomnik w Narewce, ufundowany w 2007 r. staraniem Fundacji „Pamiętamy”. Ma również tablicę pamiątkową w bazylice NMP w Gdańsku oraz kamienny obelisk w Sopocie, w parku jej imienia.

Podziel się:

Drukuj:

[Drukuj tą stronę](#) [Generuj PDF](#) [z tej strony](#)